

Konsekvenserna av nytt riskklassningssystem för livsmedelsverksamheter

ELLA LAURSEN LINDGREN 2024
MVEK13 EXAMENSARBETE FÖR KANDIDATEXAMEN 15 HP
MILJÖVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

Konsekvenserna av nytt riskklassningssystem för livsmedelsverksamheter

En studie i hur det nya riskklassningssystemet påverkar livsmedelsverksamheter i
fem kommuner i Skåne

Ella Laursen Lindgren

2024

LUNDS
UNIVERSITET

WWW.CEC.LU.SE
WWW.LU.SE

Lunds universitet

Miljövetenskaplig utbildning
Centrum för miljö- och
klimatforskning
Ekologihuset
223 62 Lund

Ella Laursen Lindgren

MVEK13 Examensarbete för kandidatexamen 15 hp, Lunds universitet

Huvudhandledare: Birgitta Åsman, Avdelning för livsmedel och läkemedel, Lunds tekniska högskola

Extern handledare: Anna Lidholm, Sjöbo Kommun

CEC - Centrum för miljö- och klimatvetenskap

Lunds universitet

Lund 2024

Abstract

Ensuring food safety is an international goal and the Swedish national authority for food has just implemented a new system for risk-based food control. The new system for analyzing food businesses in a risk-based evaluation is based on EU-directives. The directive aims to use risk factors to evaluate food businesses when municipalities plan food safety inspections. In the former system for risk-based analysis regarding food businesses, an equation combining risks, audience and former inspections were used to calculate the amount of time that business would have for inspections on a yearly basis. The new risk-based system regards which activities food businesses conduct and evaluates accordingly, resulting in planned time for inspections per year.

The study aims to give the Swedish national authority for food an evaluation of how it's going for the municipalities during the implementation of the new system. In this study the changes of planned time for inspections is researched through interviews with municipalities in Skåne, Sweden. Five municipalities were interviewed regarding how the implementation of the new system has progressed, if there were any changes in time planned for inspections and if the available information was helpful.

Results of this study show a decrease of time needed for planned inspections. The study also concludes that the available information was enough to implement the new system, but definitions of activities and different examples of food companies could be more developed to aid in the new risk-based assessment. This study is conducted to help assess how a new system has been implemented into reality, the municipalities progress and to keep ensuring a safe way to handle food.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Livsmedelstillsynen finns för att minska spridning av skadliga bakterier eller liknande som kan komma från livsmedel. Sverige använder en riskbaserad modell för att bedöma kontrolltiden för verksamheten i enlighet med EU-lagstiftning. Den 1 januari 2024 trädde en ny riskklassningsmodell i kraft och kommunerna arbetade hårt med att införa den nya modellen till starten av 2024. Den nya modellen för riskklassning är skapad för att tillgodose behoven för myndighetsrapportering till EU. Modellen bygger på en uppdelning efter huvudinriktning och aktiviteter som sker i verksamheten. Utöver det finns produktgrupper som har speciella regelverk, exempelvis skyddade beteckningar, samt omfattningen av verksamhet som i sin helhet ger en kontrollfrekvens på antal kontroller per år under en femårsperiod. Livsmedelsverket har levererat information och utbildning för att kunna implementera den nya riskklassningen.

I denna studie genomfördes intervjuer med fem kommuner i Skåne med syfte att ta reda på hur förändringen har fortlöpt och hur tillsynstimmarna för livsmedelstillsynen har förändrats. Samt att utvärdera om informationen och vägledningen från Livsmedelsverket har varit tillräcklig.

Resultatet visar att det sker en minskning av den planerade kontrolltiden hos de tillfrågade kommunerna. Minskningen varierar mellan 15–40% i kontrolltimmar per år. Kommunerna ansåg att informationen som fanns var tillräcklig, svårigheterna som har uppstått var specifika tolkningar och definitioner samt att datorsystemen implementerades sent i processen.

Innehållsförteckning

Abstract	3
Populärvetenskaplig sammanfattning	5
1. Introduktion	7
1.1. Varför finns livsmedelstillsyn?	7
1.2. Riskbaserad livsmedelstillsyn till och med 2023	8
1.2.1. Riskmodulen t.o.m. 2023	8
1.2.2. Informationsmodulen t.o.m. 2023	8
1.2.3. Erfarenhetsmodulen t.o.m. 2023	8
1.2.4. Samlad ekvation t.o.m. 2023	9
1.3. Ny modell från och med 2024	9
1.3.1. Huvudinriktning modell 2024	9
1.3.2. Aktiviteter modell 2024	10
1.3.3. Omfattning modell 2024	10
1.3.4. Produktgrupp modell 2024	10
1.3.5. Sammanlagd beräkning av kontrollfrekvens modell 2024	11
1.3.6. Reduktion modell 2024	12
1.3.7. Regelverk för den nya riskklassningen	13
1.4. Syfte	13
1.5. Miljövetenskaplig anknytning	13
1.6. Liknande studier	13
2. Metod	15
2.1. Material	15
2.2. Intervjuer	15
2.3. Etisk reflektion	16
3. Resultat	17
4. Diskussion	23
4.1. Resultatanalys	23
4.2. Studiens förbättringsområden	24
4.3. Jämförelse med andra studier	24
4.4. Vidare studier på området	25
5. Slutsats	27
6. Tack	29
7. Referenser	31
8. Bilagor	35
8.1. Bilaga 1 - Intervjufrågor	35

1. Introduktion

1.1. Varför finns livsmedelstillsyn?

Livsmedelstillsynen sorterar under miljö- och hälsoskyddstillsyn och regleras i Miljöbalken (1998:808) 26 kapitel 1§. Tillsynsarbetet är till för att säkerställa skydd för människors, djurens och miljöns hälsa. Livsmedelstillsynen härstammar vidare från EU-förordningen (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftning. I artikel 1 punkt 2a står det:

“2. Denna förordning ska tillämpas på offentlig kontroll som utförs för att verifiera efterlevnaden av bestämmelser, oavsett om de har fastställts på unionsnivå eller av medlemsstaterna, för tillämpning av unionslagstiftningen, på följande områden:

a) Livsmedel och livsmedelssäkerhet, integritet och hälsosambet i valfritt produktions-, bearbetnings- och distributionsled, inklusive bestämmelser för att säkerställa god handelsled, konsumentskydd och konsumentinformation, samt bestämmelser om tillverkning och användning av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.” - (EU) 2017/625

Vidare står det i samma förordning (EU 2017/625) artikel 4 punkt 1 att:

“Medlemsstaterna ska utse den eller de behöriga myndigheter som ska tilldelas ansvaret att organisera eller utföra offentlig kontroll.” - (EU) 2017/625

Detta regleras vidare i svensk lagstiftning i Miljöbalken 26 kap. 3§ att tillsynen ska utövas av myndigheter och kommunerna i det som gäller miljöbalken. Fler tillsynsreglerande paragrafer återfinns även i Kommunallag (2017:725) 1 kap. 2§, samt Livsmedelslag (2006:804) 11§.

Livsmedelstillsynen ämnar att säkerställa att livsmedel i olika produktionsstadier är säkra för människors hälsa. Vad som ska tillsynas regleras i olika svenska och europeiska lagstiftningar och har sammanfattats av Livsmedelsverket, som är tillsynsvägledande myndighet inom livsmedel (2 kap. 15 & 22 §§ Miljötillsynsförordningen 2011:13).

Livsmedelstillsynen avser objekt som i någon form hanterar livsmedel och inkluderar såväl ett café som en industri som förädlar spannmål. För att tillsynen ska vara anpassad och effektiv ska den vara riskbaserad (artikel 9 punkt 1 EU 2017/625). Det innebär att hänsyn tas till de aktiviteter som sker i en verksamhet (7§ LIVSFS 2023:2) och dessa aktiviteter utgör olika stora risker. Utifrån de sammanlagda riskerna hos en verksamhet får den en planerad kontrollfrekvens i form av ett antal kontroller per år (5§ LIVSFS 2023:2).

1.2. Riskbaserad livsmedelstillsyn till och med 2023

Livsmedelstillsynen ska vara riskbaserad enligt (EU) 2017/625 artikel 9 punkt 1–2. Tidigare har Livsmedelsverket haft en modul för att beräkna mängden timmar som en livsmedelsverksamhet ska ha tillsyn. Detta fördelades på en treårsperiod och därmed kunde kommunen planera tillsynen årligen (Livsmedelsverket 2022b). Detta följdes av en årlig avgift för den planerade tillsynen som beräknades utifrån kommunens taxa.

För att beräkna kontrolltiden för en verksamhet användes en riskklassningsmodul, som fram till och med 2023 byggde på tre delar: risk, information och erfarenhet (Livsmedelsverket, 2022b).

1.2.1. Riskmodulen t.o.m. 2023

Riskerna för en verksamhet tilldelades poäng för att kunna sortera verksamheterna i olika riskklasser. Livsmedelsverket (2021a) delade upp riskerna i ytterligare tre delar och baserades på vad verksamheten utför för aktiviteter med livsmedel, hur stor produktion som utförs och vilka konsumenterna är. När en verksamhet bedömdes angående hur den hanterar livsmedel gjordes en samlad bedömning utifrån vad olika steg i livsmedelshandlingen kan ha för risker för en konsument. Här räknades mikrobakteriell tillväxt, hantering av rått kött, olika smittspridningar och om det finns flera led efter, dvs om det i senare led tillkommer exempelvis en pastörisering som avdödar mikroorganismer. Den samlade bedömningen klassades sedan i en skala från mycket låg risk, låg risk, mellan risk och hög risk (Livsmedelsverket, 2021a).

Produktionsstorleken mättes på olika sätt men samlades i en skala från mycket stor, stor, mellan, liten, mycket liten 1, mycket liten 2 till ytterst liten. Storleken mättes med lämpligaste enhet som kunde vara antal portioner, antal årsarbetskrafter, antal ton utgående produkt eller antal m^3 dricksvatten per dygn (Livsmedelsverket, 2021a).

Slutligen gjordes en bedömning om målgruppen är en känslig grupp konsumenter. Till känsliga konsumenter räknades barn under fem år, personer som av olika anledningar har nedsatt immunförsvar och personer med allergi och/eller överkänslighet (Livsmedelsverket, 2021a).

Dessa tre delmoment av riskbedömningen gav poäng enligt sina skalor och fick ett samlat värde som användes för att räkna ut riskklass. Riskklassen användes för vidare beräkning som räknade med informationsmodulen och erfarenhetsmodulen (Livsmedelsverket, 2021a).

1.2.2. Informationsmodulen t.o.m. 2023

Informationsmodulen tog hänsyn till den information som nådde konsument. Om en verksamhet presenterade livsmedel till slutkonsument eller utformade märkning av en produkt tillkom tillsynstimmar enligt en utsatt skala som baseras på verksamhetens storlek. Tidstillägget varierade från noll timmar till åtta timmar där stora företag som utformar märkning fick högst tidstillägg (Livsmedelsverket, 2022c).

1.2.3. Erfarenhetsmodulen t.o.m. 2023

Erfarenhetsmodulen sorterade verksamheter i erfarenhetsklasser: A, B och C. Här togs hänsyn till vad tidigare kontroller hade genererat för resultat. Erfarenhetsklassen B utgjorde från ett normalläge och gav en faktor på 1, som sedan används i den fullständiga ekvationen där en slutgiltig summa genererade kontrollfrekvensen. Om en verksamhet hade få brister och på ett snabbt och lämpligt sätt rättade till potentiella brister efter iakttagelse kunde verksamheten få reducerad kontrolltid. På samma sätt kunde en verksamhet som hade stora och/eller återkommande brister få ökad kontrolltid. Erfarenhetsklass A

visade god efterlevnad och fick en faktor på 0,5, alltså reducerad tid. Erfarenhetsklass C var de som hade brister och fick en faktor på 1,5, alltså ökad kontrolltid (Livsmedelsverket, 2021b).

1.2.4. Samlad ekvation t.o.m. 2023

När verksamheten hade klassats enligt modellen ovan användes en ekvation för att generera antal timmar verksamheten skulle ha tillsyn. Ekvation såg ut som följande:

$$(\text{riskklass} + \text{information}) \times \text{erfarenhetsklass} = \text{kontrolltid} \quad (\text{ekvation 1.1})$$

Livsmedelsverket (2021c) visade olika beräkningsexempel där ekvationen användes tillsammans med riskklass (se Tabell 1). Riskklass gav initial kontrolltid som sedan genomgick eventuellt tidstillägg enligt informationsmodulen. Detta multiplicerades med erfarenhetsmodulen och gav ett resultat i beräknade kontrolltimmar per år. Denna form av riskbedömning avsåg en årlig kontrolltid under en treårsperiod (Livsmedelsverket, 2021c).

Tabell 1. Riktvärde för tid beroende på riskklass och riskpoäng. (Hämtat från Livsmedelsverket 2021a).

Riskklass	Riskpoäng	Tid (timmar)
1	≥ 100	26
2	90	20
3	80	14
4	70	10
5	60–65	6
6	55	4
7	35–50	2
8	≤ 30	1

1.3. Ny modell från och med 2024

Från och med 1 januari 2024 gäller en ny modell av riskklassning. Den nya modellen är uppbyggd för att underlätta för tillsynsmyndigheterna att utföra tillsynen så att det stämmer överens med regleringarna i EU-direktiven. Kraven för rapportering vidare till EU kommer att underlättas när även verksamhetstyp och aktiviteter kan rapporteras och därmed underlätta inhämtandet av statistik. I övrigt är syftet att ha en regelbunden och riskbaserad offentlig tillsyn av livsmedelsverksamheter samt att kunna identifiera risker även i tidigare led av livsmedelsproduktion. Denna riskklassningsmodell är aktiv under en femårsperiod (Livsmedelsverket, 2023b). Nytt med modellen är att debiteringssystemet förändras från årlig avgift där verksamheten betalar en årlig summa baserad på den planerade kontrollen, till efterhandsdebitering där faktura skickas vid avslutat ärende och som inkluderar tillsyn och handläggning (Livsmedelsverket, 2023c).

1.3.1. Huvudinriktning modell 2024

Det första steget i den nya riskklassningen är att välja en huvudinriktning för verksamheten. Här finns enbart fem alternativ:

- Livsmedelsanläggningar i sista led - livsmedelsverksamhet som levererar/serverar livsmedel till slutkonsumenter

- Livsmedelsanläggningar i tidigare led - Livsmedelsverksamheter som levererar vidare till andra livsmedelsföretag
- Huvudkontor för livsmedelsverksamhet - Huvudkontor som styr verksamhet på andra, och ibland flera, anläggningar
- Dricksvattenanläggning - anläggningar eller distributionsanläggningar för dricksvatten
- Kontaktmaterialverksamhet - verksamhet som tillverkar material som kommer i kontakt med livsmedel

Huvudinriktningen avgör sedan vilka aktiviteter som finns tillgängliga att välja mellan. I de verksamheter där flera huvudinriktningar kan vara aktuella, väljs den som anses den huvudsakliga inriktningen eller den inriktning som omfattar mest resurser (Livsmedelsverket, 2024c).

1.3.2. Aktiviteter modell 2024

Nästa steg är att välja in de aktiviteter som är aktuella för verksamheten. Detta steg är beroende på valet av huvudinriktning. Aktiviteter skiljer sig mellan exempelvis en dricksvattenanläggning och en livsmedelsverksamhet i tidigare led. Livsmedelsverket (2024c) har tillhandahållit listor med de olika aktiviteterna för de olika inriktningarna. Principen är att aktiviteterna genererar olika riskpoäng som sedan ger en samlad riskbedömning för den individuella verksamheten (Livsmedelsverket, 2024c).

1.3.3. Omfattning modell 2024

Vidare bedöms verksamhetens omfattning i en skala som enligt Livsmedelsverket (2024c) går från:

- Micro
- Liten
- Mellan
- Stor
- Mycket stor - gäller bara dricksvatten

Omfattningen bedöms i den enhet som är aktuell för verksamheten och inkluderar:

- Årsarbetskrafter - för livsmedelsverksamheter i sista led och de verksamheter i tidigare led som utför transport och/eller lagring av livsmedel
- Utgående volym (ton/år) - för livsmedelsverksamheter i tidigare led
- Antal enheter - för huvudkontor
- Volym dricksvatten per dygn (m^3 /dygn) - för dricksvattenanläggningar

1.3.4. Produktgrupp modell 2024

Om en verksamhet hanterar livsmedel som har särskilda bestämmelser kan dessa verksamheter få en produktgrupp. Detta gäller enbart verksamheter vars huvudinriktning är livsmedelsverksamhet i tidigare led eller huvudkontor. De produktgrupper som finns är:

- Bestrålade livsmedel
- Fröer för groddning
- Kosttillskott
- Livsmedel för känsliga konsumentgrupper
- Livsmedel för speciella medicinska ändamål
- Livsmedel med närings-/hälsopåståenden
- Livsmedel med skyddade beteckningar
- Livsmedel som innehåller GMO

- Stärkelsrika livsmedel som upphettas
- Livsmedel som omfattas av handelsnormer eller varustandarder

Produktgrupperna tilldelas ytterligare riskpoäng som räknas till den sammanlagda summan och bedömningen (Livsmedelsverket, 2024b).

1.3.5. Sammanlagd beräkning av kontrollfrekvens modell 2024

Kontrollfrekvensen beräknas på liknande sätt för alla huvudinriktningar, men aktiviteterna som kan väljas är individuella för huvudinriktningarna och ger därför lite olika resultat. Sammantaget har varje aktivitet en riskpoäng som läggs ihop för verksamheten, därefter adderas eventuella produktgrupper och sedan är det omfattningen som placerar verksamheten i en riskklass. En verksamhet med fler poäng och större omfattning placeras i en högre riskklassning. Riskklassningen resulterar sedan i en tillsynsfrekvens för en femårsperiod (Livsmedelsverket, 2024c).

Livsmedelsverkets (2023a) beräkningsexempel för verksamhet i sista led innehar tabellvärden för beräkning av kontrollfrekvens. Tabell 2 redovisar hur omfattningen på en verksamhet påverkar riskklassningen. Tabell 3 visar vilken kontrollfrekvens olika riskklasser resulterar i (Livsmedelsverket, 2023a).

Tabell 2. Omfattningen på en verksamhet i sista led, riskpoängen och vilken riskklass det resulterar i. (Hämtat från Livsmedelsverket 2023a)

Sista led Omfattning i årsarbetskrafter (åa)	0–10 p	11–20 p	21–35 p	36–50 p	>50 p
Mikro (>0–1 åa)	SL1	SL2	SL3	SL4	SL5
Liten (>1–5 åa)	SL2	SL3	SL4	SL5	SL6
Mellan (>5–15 åa)	SL3	SL4	SL5	SL6	SL7
Stor (>15 åa)	SL4	SL5	SL6	SL7	SL8

Tabell 3. Olika riskklasser för verksamheter i sista led och dess kontrollfrekvens. (Hämtat från Livsmedelsverket 2023a)

Sista led Riskklass	Kontroller per 5 år	Kontroller per år
SL1	1	0,2
SL2	2	0,4
SL3	4	0,8
SL4	5	1
SL5	10	2
SL6	15	3
SL7	20	4
SL8	25	5

1.3.6. Reduktion modell 2024

Om en verksamhet innehar en certifiering kan verksamheten få reduktion gällande kontrollfrekvens. Exempelvis om en verksamhet i sista led ligger i riskklass 4 och därmed har fem kontroller över fem år, kan verksamheten med god efterlevnad få reduktion och placeras i riskklass 3 där verksamheten istället har fyra kontroller över fem år. Livsmedelsverket (2024d) tillhandahåller en lista med certifieringar som är godkända av Livsmedelsverket och som kan ge reduktion. Kraven på certifieringar är att de ska vara ackrediterade av Swedac, Sveriges statliga myndighet för certifieringar. För att certifieringen ska kunna ge reduktion ska den vara med på Livsmedelsverkets lista, vara aktuell i tid och avse den verksamhet som det tillsynen gäller (Livsmedelsverket, 2024d).

Verksamheter som ej har brister eller avvikelser kan få vidare reduktion av tillsyn. Om verksamheten visar god efterlevnad av lagkraven kan verksamheten få minskad tillsyn. För att kunna få reduktion av kontrollfrekvensen på grund av god efterlevnad måste det ha föregåtts av minst två kontroller och minst tolv månader. Om en verksamhet har en kontroll/år måste två kontroller fortfarande göras innan reduktion övervägs, även om tiden är längre än tolv månader. Om en verksamhet har fyra kontroller/år måste det fortfarande gå tolv månader, även om det blir fler än två kontroller. När både kravet på antal kontrolltillfällen och tid uppfyllts, kan en verksamhet som inte har brister i dessa kontroller och/eller som åtgärdar de brister och avvikelser som framkommer få reduktion en nivå ner i riskklass och därmed minskad kontrollfrekvens (Livsmedelsverket, 2024a). Olika upplägg på när och hur

reduktionen av kontrollfrekvens ska och kommer användas, är svårt att förutse då den nya riskklassningen trädde i kraft 1 januari 2024 och det har ännu inte förflutit tolv månader från den nya riskklassningen.

1.3.7. Regelverk för den nya riskklassningen

Utöver rådande lagstiftning om tillsyn och livsmedel har det tillkommit föreskrifter från Livsmedelsverket (LIVSFS 2023:2) om kontrollfrekvens för riskbaserad offentlig kontroll som börjat gälla 1 januari 2024. Föreskrifterna innehåller även allmänna råd som underlättar att följa lagstiftningen och dess intentioner. LIVSFS 2023:2 syftar till att den offentliga kontrollen ska vara riskbaserad och att kontrollfrekvensen ska utgå från riskbedömningen. Vidare reglerar föreskrifterna att om en verksamhet har god efterlevnad av lagen ska denne ges möjlighet till reducerad kontrollfrekvens. Vilka kriterier som krävs för reduktion anges i föreskrifterna där det även anges att reduktion kan ges genom tredjepartscertifiering som Livsmedelsverket godkänner.

1.4. Syfte

Syftet med denna rapport är se hur och om tillsynstimmarna för livsmedel och dricksvatten, har förändrats genom att ge en överblick av kommunernas arbete med omklassningen i Skåne.

Rapporten kommer även undersöka vilken information och vägledning som finns från Livsmedelsverket för att genomföra omklassningen och hur tillgänglig den har varit i processen. Rapporten riktar sig främst till Livsmedelsverket som en utvärdering hur förändringen har tagits emot i verkligheten, men alla myndigheter kan ha nytta av denna rapport i syfte hur det går att implementera en förändring.

Rapporten utforskar dessa frågeställningar:

1. Hur påverkar omklassningen tillsynsarbetet i antal timmar?
2. Finns/fanns det tillräckligt med information för att utföra och arbeta med omklassning på ett effektivt sätt?

1.5. Miljövetenskaplig anknytning

Livsmedel och tillsynsarbete regleras i Miljöbalken och är en relevant miljöfråga i syfte att säkerställa skydd för människors, djurens och miljöns hälsa. Livsmedelstillsynen genomgår en större förändring från den tidigare riskklassningen till en ny modell. Uppbyggnaden och riskklassningen baserat på den nya modellen strävar efter att följa EU-direktiven för offentlig kontroll. Livsmedelstillsynen är till för att skydda människors hälsa och miljön. I dagens samhälle är det viktigt att förebygga och säkra kvaliteten på livsmedel för att förebygga och minska smittor och mikroorganismer som ger skadlig verkan (26 kap. 1§ Miljöbalken). Arbetet syftar till att belysa denna förändring inom livsmedelstillsynen och utvärdera förbättringsområden inför framtida förändringar och därmed bidra till samhällsnyttan.

1.6. Liknande studier

Implementering av ett nytt system i stor skala skedde i EU gällande köttinspektion. Den genomfördes mellan 2014–2019 där lagstiftningen sågs över och det etablerades en riskbaserad tillsyn för kött. En studie av Alban et al. (2021) sammanfattades hur implementeringen har etablerats samt vilka utmaningar som möts för olika köttslag. Studien gjordes med en välutvecklad enkät som skickades till alla länder som

är, vill bli eller har något avtal med EU. Resultatet visade att den nya köttinspektionen var fullt implementerad i 61% av länderna för gris-, 42% för nöt- och 38% för fågelproduktion. De utmaningar som stod i vägen var bland annat kostnaderna för att implementera ett nytt system, handel med tredjeländer och informationsbrist i flera led av livsmedelshanteringen (Alban et al. 2021).

I USA genomfördes en studie av Draper & Younginer (2024) där syftet var att studera implementeringen av ett program med fokus på näring. Systemet kallades för SNAP-Ed och står för "Supplemental nutrition assistance program" och syftar till att studera och identifiera vad som hjälper eller stjälper förändring. Metoden som användes var en kvalitativ undersökning i form av intervjuer på 18 platser där detta system implementeras. Studien fann att de största faktorerna som hjälper eller stjälper större förändring är kommunikation, koordination och kapacitet. Dessa tre faktorer arbetar tillsammans för att nya system ska fungera och implementeras på ett smidigt sätt.

Borraz et al. (2022) utförde en studie hur EU-länder implementerar risk-baserad livsmedelsinspektion. I studien intervjuades fyra EU-länder i hur de olika länderna anpassar riskbedömning för livsmedelstillsyn i sitt existerande system, samt skillnader i deras existerande politik och ekonomi. Studien fann att riskbedömningen var tillräckligt flexibel att anpassa efter nationella lagar, ekonomiska förutsättningar och politiska system. Riskbedömningen kunde därför se olika ut i de studerade länderna men uppnår samma syfte. Borraz et al. (2022) konstaterar även att det behövs vidare förstå hur olika länder kan använda riskbedömning och modifiera systemet för att anpassas till nationella strukturer.

Baldwin & Black (2016) diskuterade i sin studie kring risk-baserad eller problem-baserad tillsyn och vilka faktorer som driver vardera metod. Risk-baserad tillsyn ämnar lägga mer tid där större risker finns. Problem-baserad tillsyn syftar till att ta fram problemen och åtgärda dessa. Båda metoderna har sina för- och nackdelar och studien diskuterar bådadas aspekter och hur de fungerar.

2. Metod

Metoder som har använts för denna rapport var litteratursökning och halvstrukturerade intervjuer. Avgränsningar som gjorts i denna studie var att intervjua och jämföra fem kommuner i Skåne. Debiteringssystemet utforskades inte mer i denna studie då kostnadstäckningsgraden för livsmedelstillsyn inte går att sammanställa förrän efter årsskiftet 2024/2025. Övrig avgränsning som gjordes var att enbart inkludera de områden som ingår i omklassningen:

- Planerad tillsyn på livsmedelsanläggningar i led efter primärproduktion
- Dricksvattenanläggningar

Därmed exkluderades:

- Händelsestyrd kontroll
- Export av livsmedel
- Kontroll av animaliska biprodukter
- Slakt och vilthantering på godkända anläggningar
- Tillsyner utförda av försvarsinspektören
- Material i kontakt med livsmedel
- Ekologisk produktion och livsmedel som tillsynas på delegation av Länsstyrelsen

2.1. Material

Litteratursökning utfördes på den del av Livsmedelsverkets hemsida som heter Kontrollwiki. Kontrollwiki är Livsmedelsverkets webbplats för fördjupning med inriktning för livsmedelstillsynen men är tillgänglig för allmänheten att använda. Denna insamling av material var bakgrunden till studien och syftade till att jämföra den förra och den nya modellen av riskklassning. Övrig litteratur som studerades var svensk och EU lagstiftning för att förstå och kunna använda relevant regelverk som reglerar livsmedelstillsynen. Vetenskapliga artiklar hämtades från Web of science med relevanta sökord för ämnet kommunal tillsyn och livsmedelssäkerhet.

2.2. Intervjuer

För att undersöka hur det såg ut i olika kommuner gällande det praktiska arbetet med den nya riskklassningen användes halvstrukturerade intervjuer med livsmedelsinspektörer. Det skapade en bild av hur kommuner aktivt arbetade med modellen och hur inspektörer upplevde förändringen. Intervjufrågorna (se Bilaga 1) utformades ur frågeställningarna i denna rapport och underlaget hämtat från Livsmedelsverket. Förfrågan skickades på mail till fem kommuner i Skåne med varierande storlek och valmöjlighet fanns att träffas för intervju, att ha en digital intervju eller att få frågorna skickade och svara skriftligen. De intervjuer som skedde fysiskt eller digitalt spelades in om det var godkänt av intervjupersonen i syfte att kunna användas för jämförelse och analys.

För fördjupning om intervjuteknik användes Lantz, A. (2013) bok om *Intervjumetodik*. För denna rapport valdes halvstrukturerade intervjufrågor då rapportens utformning och ämne har ett definierat område och ämne. Den halvstrukturerade intervjuformen valdes för att ämnet är begränsat och förutbestämda frågor gav svar på det som önskas undersökas. Dock lämnar den halvstrukturerade intervjuformen utrymme för följdfrågor som kan ge fördjupning inom vissa delar (Lantz, 2013).

2.3. Etisk reflektion

De etiska frågor och områden som berördes av denna studie är:

- GDPR (EU 2016/679 om *skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter*) och hur personuppgifter behandlas
- Valmöjlighet för inkommande av svar
- Inspelning av intervjuer

Personuppgifter som användes i samband med intervjuer avidentifierades och återfinns inte i rapporten. Kommuner benämns inte med namn utan kommer endast användas i jämförelse av olika storlekar.

För intervjuerna gavs valmöjlighet att ha en fysisk intervju hos kommunen, att hålla intervjun på en digital plattform eller att få frågorna skickade till sig och återkomma med skriftliga svar. Dessa val justeras för olika kommuner beroende på avstånd och möjlighet för intervjuaren att vara på plats. Alternativet att skicka in skriftliga svar gjordes med hänsyn till att miljöinspektörer har mycket att göra och detta ger större flexibilitet att svara när tid finnes.

Inspelning av intervjuer skedde om intervjupersonen tillät det men användes inte i annat syfte än rapportskrivning och återfinns inte i rapporten. Inspelningar raderades vid färdigställande av denna rapport.

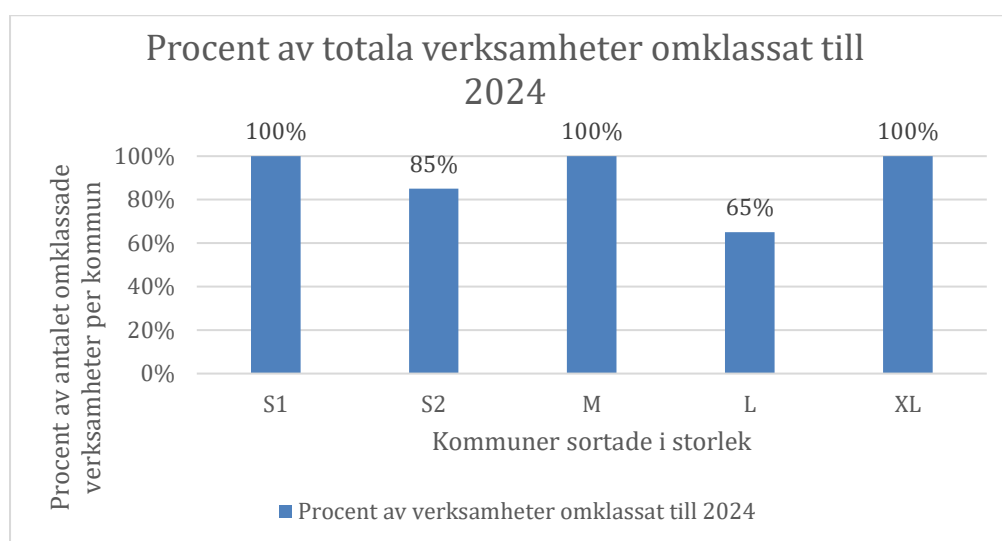
3. Resultat

För studien intervjuas fem kommuner av olika storlek i Skåne. Frågor som ställdes under intervjun handlade om kommunerna hade hunnit klassa om verksamheter till den nya modellen till starten av 2024. Även frågor om vägledningen är tillräcklig, vilka förändringar som kan ses och hur planeringen framöver ser ut. Kommunerna anonymiseras och baseras på antal livsmedelsverksamheter och benämns efter skalan S, M, L och XL, se tabell 4.

Tabell 4. Benämning av kommuner baserat på antal livsmedelsverksamheter. Storlekarna är enbart anpassad för de fem kommuner som intervjuas.

Benämning av kommun baserat på storlek	Intervall med antal verksamheter
S	0–300
M	700–1000
L	1200–1500
XL	2700–3000

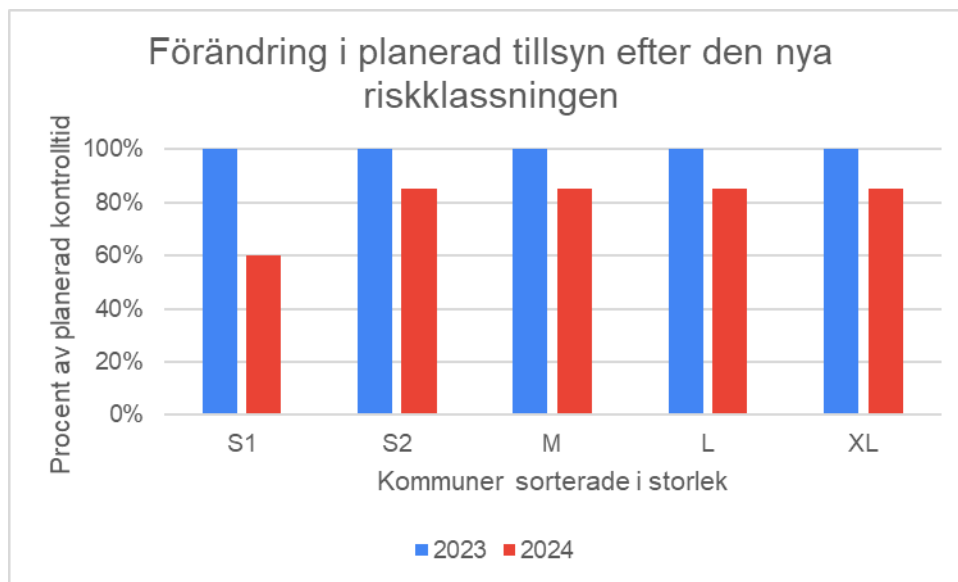
Resultatet visar att tre av fem kommuner klassade om alla livsmedelsverksamheter till 1 januari 2024. En liten kommun (S) klassade om 85% av sina verksamheter till årsskiftet och blev klar med resterande verksamheter till mitten av januari 2024. En stor kommun (L) klassade om ca 65% av sina verksamheter till årsskiftet och blev färdiga med alla verksamheter i februari 2024. Figur 1 visar hur många procent av livsmedelsverksamheterna i varje kommun som var omklassade när året 2024 startade.

Figur 1. Hur många procent av livsmedelsverksamheterna i varje kommun som var omklassade till 2024.

Förändring av den planerade livsmedelstillsynen har en genomgående trend av att ha minskat i alla fem kommuner vilket uttrycks i figur 2. Den största minskningen har skett i en liten kommun, där den planerade tillsynen minskat med ca 40%. Resterande kommuner har sett en minskning, cirka 15-20% mindre planerad tillsynstid. Tre kommuner, S, S och XL, ser en ökning av tillsynstid på dricksvatten.

Trots minskningen av planerade kontroller har samtliga kommuner generellt behållit samma årsplanering av tiden då händelsestyrda kontroller och uppföljande kontroller beräknas fylla ut den minskade planerade kontrolltiden. Utvärdering efter år 2024 kommer att göras hos samtliga kommuner och därefter justeras planeringen framåt.

Figur 2. Skillnad i den planerade livsmedelstillsynen för de olika kommunerna. Utgår från att 2023 är 100% standard, 2024 visar den nuvarande planerade kontrolltiden.

Vägledningen som fanns tillgänglig från Livsmedelsverket under uppstarten av den nya riskklassningsmodellen ansåg samtliga kommuner att den var tillräcklig men med vissa brister, se tabell 5. Två kommuner uttrycker att informationen kom sent på året. En kommun uppskattade utbildningen som hölls i ett tidigt skede av Livsmedelsverket men hade önskat en uppdaterad utbildning senare när definitioner och uppdateringar hade skett. Den mycket stora kommunen skapade intern information med Livsmedelsverkets vägledning som underlag.

Frågan ställdes till kommuner gällande användandet av det nya riskklassningssystemet. Kommunerna frågades om det är lättare eller svårare att placera en verksamhet i en "rättvis" riskklassning. Detta genererar olika svar. En liten kommun anser att det har blivit lite lättare men att omfattningen på en verksamhet kan göra stor skillnad i tillsynsfrekvens. Ett annat svar från en liten kommun var att det förhoppningsvis ska bli lättare men att det ännu är för tidigt att se och att det behövs mer arbete med den nya modellen. Liknande svar kom från en medelstor kommun som uttrycker att det var svårt när det nya systemet kom för att allt var nytt men att det har blivit lättare efterhand som den nya modellen har använts mer. De stora kommunerna tycker att vissa bitar är lättare och andra är svårare. Se svar i tabell 5.

Reduktion för verksamheter är kommunerna eniga om att det kommer användas, vilket syns i tabell 5. Samtliga kommuner säger att det blir en bedömningsfråga för de individuella verksamheterna och att reduktionen kommer användas när det bedöms vara lämpligt.

Vid frågan om vad som var svårast med omklassningen ger olika svar, se tabell 5. Majoriteten enas om att tolkningar och definitioner är det som var svårast i omklassningen. Utöver det uppkommer frågan om att göra likvärdiga bedömningar när flera livsmedelsinspektörer arbetar i en kommun. En liten kommun uttryckte att datorsystemet kom på plats sent och detta försenade processen med att klassa om verksamheter.

Minskning av den planerade tillsynen kan ses i figur 2. När frågan tas upp om hur planeringen ser ut framöver svarar flera kommuner att en eventuell minskning kan komma att ske i den årliga planeringen men att det får utvärderas efter att år 2024 genomförts. Svaren går att se i tabell 5.

Livsmedelsverket hade innan den nya modellen trädde i kraft gått ut med deras beräkningar för att visa eventuella förändringar. Kommunerna frågades om de tagit del av dessa för att få en uppskattning på hur den nya modellen kan förändra tillsynstimmarna. Kommunerna har tagit del av dessa men justerat för sin egna kommun. Se tabell 5.

Tabell 5. Kommunernas svar på intervjufrågorna.

	Kommun:				
Fråga:	S1	S2	M	L	XL
<i>“Fanns det tillgänglig information för att kunna genomföra omklassningen?”</i>	Ja, men informationen kom sent.	Ja, men informationen kom sent.	Ja, det fanns tillräcklig information.	Ja, det fanns information. Bra utbildning av Livsmedelsverket i början men hade önskat en uppföljande utbildning med uppdateringar.	Kommunen skapade intern information med vägledningen som underlag.
<i>“Har det blivit lättare eller svårare att placera en verksamhet i en “rättvis” riskklassning jämfört med föregående system?”</i>	Till viss del blivit en “rättvis” riskklassning överlag, kan dock ge stor skillnad för exempelvis omfattning	Hoppas på att det ska vara lättare men är just nu för tidigt att utvärdera.	Svårt när det var nytt men lättare nu.	Lättare att riskklassa i sista led, svårare i tidigare led. Justeringar där det behövs.	Definitionerna som är svåra att avgränsa, därav både lättare och svårare.
<i>“Tror ni att reduktion för god efterlevnad kommer att användas? “</i>	Det blir en bedömningsfåga beroende på verksamheten.	Ja, det kommer att användas.	Ja, det kommer att användas.	Ja, det används där det kan.	Ja, det används där det kan.

Tabell 5. Fortsättning av tabell 5.

<p><i>“Vad har varit svårast med omklassningen?”</i></p>	<p>Att datorsystemen för den nya riskklassningen implementerades sent.</p>	<p>Att tolka och definiera huvudinriktningar, aktiviteter och liknande. Att tolka vilka aktiviteter som ingår i vilka verksamheter och individuella bedömningsfall.</p>	<p>Att tolka och definiera huvudinriktningar, aktiviteter och liknande. Att tolka vilka aktiviteter som ingår i vilka verksamheter och individuella bedömningsfall.</p>	<p>Att de uppgifter verksamheter skickade in via e-tjänst inte var korrekta och behövdes revideras vilket genererade mer arbetstid.</p>	<p>Att tolka definieringar av de olika aktiviteter och vad som passar in i vilken verksamhet, samt skapa en överblick i hur hela modellen fungerar.</p>
<p><i>“Hur beräknar ni prognosen framåt? Mer eller mindre timmar livsmedelstillsyn jämfört med innan omklassningen?”</i></p>	<p>Kommer utvärderas efter 2024, men en eventuell minskning av tillsynstimmar kan komma att ske.</p>	<p>Eventuell minskning av timmar på livsmedelstillsynen. Tror att efterhandsdebitering kan bli en chock för verksamheter med stora ärenden.</p>	<p>Kan bli färre timmar i planeringen men uppföljande/händelsestyrda kontroller kommer bli fler.</p>	<p>Kan bli färre timmar i planeringen men uppföljande/händelsestyrda kontroller kommer bli fler.</p>	<p>Livsmedelstillsynen kommer jämnas ut sig på en längre period och vara ungefär samma.</p>
<p><i>“Har ni tagit del av Livsmedelsverkets beräkningar av förändringarna i tillsynstimmar för olika verksamheter?”</i></p>	<p>Ja men det är inte samma som verkligheten och anpassningen får ske.</p>	<p>Ja, det gav en översikt men är inte implementerat.</p>	<p>Ja, och har följt den beräknade prognosen.</p>	<p>Ja och följer den beräknade prognosen men justerar där det behövs.</p>	<p>Ja men svårt att implementera och ger bara en översikt.</p>

Sammanfattningsvis visar resultatet att tre av fem kommuner har klassat om alla sina verksamheter till starten av år 2024. De andra kommunerna slutförde omklassningen i januari och februari. Gemensamt är att alla kommuner ser en minskning av planerad kontrolltid. Vägledningen från Livsmedelsverket var tillräcklig och behöver uppdateras efter hand och finnas tillgänglig. Det nya sättet att få reduktion kommer att användas av alla kommuner när det bedöms vara aktuellt.

4. Diskussion

4.1. Resultatanalys

När nya system eller förändringar ska implementeras löper det ofta över mer tid än beräknat. I denna studie visade resultatet att enbart tre av fem kommuner var färdiga med att klassa om sina verksamheter efter den nya modellen. De två kommuner som inte hann klassa om sina verksamheter var en liten kommun och en stor kommun. Tidsplaner för implementering av ett nytt system kan i vissa fall vara optimistiska och resultera i att tidsplanen inte följs. Förseningar visar att det behövde finnas mer tid, material eller resurser för att kunna genomföra detta i tid. Värt att ta i beaktande när framtida förändringar sker.

Livsmedelsverket har i bilagor till remissvar (Livsmedelsverket, 2022a) delat beräkningar som ger en uppfattning av hur kontrolltiden kan komma att ändras för det som numera är huvudinriktningarna. Livsmedelsverkets prognos och de intervjuade kommunernas svar stämmer till stor del överens. Båda visar en minskning av planerad kontrolltid. Dock var flera kommuner tydligen med att trots en beräknad minskning i planerad kontrolltid, är arbetsbördan densamma när uppföljande och händelsestyrda kontroller inkluderas. Likt Livsmedelsverkets beräkningar sker den största minskningen av tid för verksamheter i sista led. Detta innefattar verksamheter som levererar till slutkonsumenter och är allt från restauranger till förskolekök. Mindre kommuner har oftast fler verksamheter i sista led än exempelvis huvudkontor som finns på få platser, och ofta etableras i större kommuner. Verksamheter i sista led genomgår generellt en större minskning av planerad kontrolltid vilket slår ut mer i mindre kommuner. Detta kan komma att skapa en osäker planering då den planerade kontrolltiden minskar behöver hänsyn tas till icke-planerade händelser vilket är svårt att planera för.

Om planerad livsmedelstillsyn minskar kan en konsekvens av det bli att behovet av arbetskraft minskar. Minskad arbetskraft kan försämra arbetsmiljön då det inkommer fler händelsestyrda ärenden som inte var med i planeringen. Större kommuner som har flera livsmedelsinspektörer, kan drabbas av minskat behov av arbetskraft och behöva skära ner personalstyrkan. I mindre kommuner kan detta bli sårbart om det redan är få som handlägger livsmedelsärenden. En konsekvens av detta är att det eventuellt kan behöva bildas fler miljöförbund. Ett miljöförbund är flera kommuner som gått samman för att hantera tillsyn på valda områden. Detta hade kunnat gynna små kommuner som inte har resurser för att kunna tillgodose alla tillsynsområden. Eventuell minskad arbetskraft och eventuellt fler miljöförbund skapar större konkurrens på arbetsmarknaden samt gör det svårt för nya inspektörer att få jobb inom livsmedelstillsyn.

Livsmedelsverket förser kommunerna med vägledande material och är ansvariga för den nya riskklassningsmodellen. Kommunerna frågades om de ansåg att den information som fanns för omklassningen var tillräcklig. Svaren för det som var svårast var tolkningar av de olika delmomenten samt definitioner för exempelvis aktiviteter. Olika anledningar kan vara orsaken dessa svar men överlag är det svårt att ta fram material som ska användas av alla och som ska förmedla syftet med det nya riskklassningssystemet. Ofta blir informationen lättare att förstå när den är inarbetad och har använts under en längre tid. När ett nytt system introduceras kommer frågor alltid att uppstå och förhoppningen är att Livsmedelsverket uppdaterar sin information i efterhand med eventuella förtydliganden eller utvecklar sitt material. Det kan dock vara svårt även för de som arbetar på Livsmedelsverket att förstå det nya systemet i dess uppstart. Ömsesidig förståelse behövs för att hjälpas åt att införa den nya riskklassningen på ett smidigt sätt.

Att kunna implementera reduktion av kontrolltid för god efterlevnad av föregående kontroller uttrycker kommunerna gemensamt att de kommer använda. Hur och när detta implementeras är individuellt för kommuner att skapa rutiner för. Ett potentiellt problem med detta är att det kan användas olika i olika kommuner. Exempelvis kan vissa använda det direkt när det blir berättigat och uppfyller kraven. Andra kommuner kan vara återhållsamma med att tillåta reduktion och därmed använda det sällan. Det är även en tolkningsfråga vad en ringa avvikelse är och det kan användas olika i olika kommuner. Skulle detta visa sig bli ett problem framöver, kan vägledning för reduktion specifikt behövas för att skapa en viss enhetlighet i landet.

4.2. Studiens förbättringsområden

Då arbetets omfattning och tid begränsar möjligheten till intervju, inkom flera kommuner med skriftliga svar. Denna möjlighet genererade fler svar än enbart muntliga intervjuer men försvårar möjligheten att fördjupa och nyansera svaren. Dock fanns en fördel med skriftliga svar då fler svar kunde samlas in och ge en bättre lägesuppdatering.

Intervjuernas struktur hade även kunnat förbättras om mer tid fanns att utveckla frågorna. Andra modeller för informationsinsamling hade kunnat övervägas om tiden fanns att utforma en enkät som hade kunnat skickas till alla kommuner i Skåne och därefter göra en kvantitativ lägesanalys.

4.3. Jämförelse med andra studier

Likt Sveriges omklassning av livsmedelsverksamheter som skedde 2023/2024 tar implementeringen av ett nytt system tid. I detta fall med ett nytt riskklassningssystem av livsmedelsverksamheter implementeras en förändring i ett existerande system: riskbaserad tillsyn. Detta kan ha påskyndat processen till skillnaden från studien av Alban et al. (2021) angående ett nytt system för köttinspektion i EU, där förändringen var mycket större. Skillnaden är även skalan mellan dessa två nya system då den ena sker på en nationell nivå som bara involverar Sverige och den andra var internationell och involverade 26 europeiska länder. Som Alban et al. (2021) nämner var en av svårigheterna kostnaderna att implementera ny teknik och ett nytt system. För omklassningen av livsmedelsverksamheter är kostnaden inte en stor faktor, men kan i andra fall eventuellt bli om man behöver ny utrustning eller att anställa mer personal.

Draper & Younginer (2024) klagar tydligt att de viktigaste faktorerna vid implementering av nya system är koordination, kommunikation och kapacitet. Likt den nya riskklassningsmodellen för livsmedelstillsynen behövs kommunikation, koordination och kapacitet för att genomföra och fullfölja förändringar. Kommunikation till och från Livsmedelsverket är essentiellt för att tillgodose behovet av information som kommunerna behöver vid omklassningen. Kommunerna behöver även ha kapaciteten att genomföra omklassningen utöver att sköta de kvarstående arbetsmomenten. Koordination mellan kommuner underlättar även införandet av den nya riskklassningsmodellen då de kan ha hjälp av varandra med svar på frågor som uppstår och definitioner av olika delar i modeller och liknande.

Baldwin & Black (2016) diskuterade i sin studie om problem-baserad eller risk-baserad tillsyn. I den nya riskklassningen används riskbaserad tillsyn som följer EU-förordningar kring livsmedelstillsyn. Riskbaserad tillsyn innebär att det läggs mer tid där det finns större riskmoment. Om problembaserad tillsyn skulle implementeras istället hade tiden eventuellt lagts på de verksamheter som ofta visar brister eller har återkommande avvikelser. Risker och problem betyder olika saker i livsmedelstillsynen, dock är det intressant att belysa andra utfall om ett nytt system hade använts istället för ett riskbaserat.

Som Borraz et al. (2022) diskuterar i sin studie om vilka faktorer som driver riskanalysen när länder använder riskklassning är ekonomi och politik faktorer som påverkar den nationella riskklassningen. Sverige harmoniserar ofta EU-förordningar in i svensk lagstiftning. Inom livsmedel är denna harmonisering gjord vilket har resulterat i Livsmedelslag (SFS 2006:804) och följande förordningar, men majoriteten av lagstiftningen som används inom tillsynen är EU-förordningar.

4.4. Vidare studier på området

För att utforska vidare på hur den nya riskklassningen påverkar kommuner behövs flera studier på ämnet samt ett längre tidsperspektiv. Vid studiens tillfälle är riskklassningen precis införd och det är första året den används. Som med andra förändringar behöver ett nytt system tas fram, implementeras, användas och sedan förbättras för att fungera väl. Ännu finns flera frågetecken och definitioner som behöver redas ut samt att skapa en likvärdig bedömning för olika kommuner. Förslag på en ny studie är att se hur olika kommuner bedömer liknande verksamheter och se om det är möjligt att utforma en likvärdig bedömning. För övrigt kan debiteringssystemet utforskas när längre tid har förflutits och se hur kostnadstäckningsgraden fungerar med efterhandsdebitering. Samt hur debiteringssystemet påverkar verksamheter och deras perspektiv på riskklassningen.

5. Slutsats

För att svara på hur tillsynstimmarna har förändrats och om det fanns tillräcklig vägledning tillgänglig för att genomföra en omklassning av livsmedelsverksamheter enligt en ny riskklassningsmodell, genomfördes intervjuer med fem kommuner i Skåne. Resultatet visar att det sker en generell minskning av tid i den planerade livsmedelskontrollen. De intervjuade kommunerna i Skåne har en minskning på 15–40% av planerad kontrolltid vilket stämmer överens med Livsmedelsverkets beräkningar. Samtliga kommuner ansåg att den tillgängliga vägledningen inför och under omklassningen var tillräcklig och det som saknas var specifika tolkningar och definitioner. Det som kommunerna svarade att de hade svårast med gällande omklassningen var tolkningar, definitioner, datorsystem som kom på plats sent 2023 och att samla in uppgifter av verksamheter.

6. Tack

Jag vill börja med att rikta stort tack till min fantastiska handledare Anna. Anna har varit stöttande och drivande i detta arbete och bemött mig med glädje, tålamod och kunskap. Tack till resterande inspektörer Sjöbo som bidragit med kompetens och tagit med mig på äventyr. Även tack till min handledare Birgitta som har fått mig att hålla hög standard på mitt arbete och varit till stor hjälp under skrivandet. Tack till mina kurskamrater och vänner Elin, Margarita och Julina som funnits som stöd och motivation. Såklart även tack till min partner David och närmsta vänner och familj som stöttat mig under hela arbetet.

7. Referenser:

Alban, L., Alvsieke, O., Antunovic, B., Blagojevic, B., Georgiev, M., Guldemann, C., Jahler, S., Meemken, D., Vieira-Pinto, M., & Vågsholm, I. (2021). Challenges and opportunities in the implementation of new meat inspection systems in Europe. *Trends in Food science and Technology*, 116, 460-467.

<https://doi.org/10.1016/j.tifs.2021.08.002>

Baldwin, R. & Black, J. (2016, December). Driving priorities in risk-based regulation: what's the problem? *Journal of law and society*, 43 (4), 565-95.

<https://doi.org/10.1111/jols.12003>

Borraz, O., Beaussier, A-L., Demeritt, D., Hermans, M., Huber, M., Paul, R., Rothstein, H., & Wesseling, M. (2022, januari). Why regulators assess risk differently: regulatory style, business organization, and the varied practice of risk-based food safety inspections across the EU. *Regulation & governance*, 16 (1), 1-354.

<https://doi.org/10.1111/rego.12320>

Draper, C.L. & Younginer, N.A. (2024, 18 januari). Capacity, communication, and coordination are key to successful implementation of policy, systems, and environmental strategies at SNAP-Ed partner sites in one southeastern US state: a qualitative approach. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 124 (2), 169-180.

<https://doi.org/10.1016/j.jand.2023.07.016>

Förordning 2016/679. *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>

Förordning 2017/625. *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:02017R0625-20191214&qid=1603977877899&from=SV>

Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik* (3:e uppl.) Studentlitteratur.

LIVSFS 2023:2. *Livsmedelsverkets föreskrifter och allmänna råd om kontrollfrekvens för riskbaserad offentlig kontroll.*

<https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/om-oss/lagstiftning/offentlig-kontroll/livsfs-2023-2-kons-2023-9.pdf>

Livsmedelsverket. (2021a, 4 november). *Riskmodulen.*

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/195/riskmodulen>

Livsmedelsverket. (2021b, 7 december). *Erfarenhetsmodulen.*

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/197/erfarenhetsmodulen>

Livsmedelsverket. (2021c, 4 november). *Beräkningsexempel.*

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/199/berakningsexempel->

Livsmedelsverket. (2022a). *Bilagor till remiss PM - Fördjupad konsekvensanalys inklusive riktvärden för kontrolltid samt justerade beräkningstabeller för kontrollfrekvens*. (Dnr. 2020/01137).

<https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/om-oss/remisser---aktuella/2022-utgangna/remiss-bilagor-dnr-202001137.pdf>

Livsmedelsverket. (2022b, 21 december). *Riscklassning av anläggningar till och med 2023*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/194/riscklassning-av-anlaggningar-till-och-med-2023>

Livsmedelsverket. (2022c, 21 december). *Informationsmodulen*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/196/informationsmodulen->

Livsmedelsverket. (2023a, 1 juni). *Livsmedelsanläggning i sista led*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/754/livsmedelsanlaggning-i-sista-led>

Livsmedelsverket. (2023b, 2 juni). *Arbete med och införande av en ny riscklassningsmodell*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/436/arbete-med-och-inforande-av-en-ny-riscklassningsmodell>

Livsmedelsverket. (2023c, 14 december). *Riktvärden för kontrolltid*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/763/riktvarden-for-kontrolltid>

Livsmedelsverket. (2024a, 24 januari). *Reduktion av kontrollfrekvens genom god efterlevnad*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/759/reduktion-av-kontrollfrekvens-genom-god-efterlevnad>

Livsmedelsverket. (2024b, 28 februari). *Beskrivning av produktgrupper för tidigare led och huvudkontor*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/770/beskrivning-av-produktgrupper-for-tidigare-led-och-huvudkontor>

Livsmedelsverket. (2024c, 13 mars). *Riscklassning av anläggningar och verksamheter från och med 2024*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/753/riscklassning-av-anlaggningar-och-verksamheter-fran-och-med-2024>

Livsmedelsverket. (2024d, 14 mars). *Reduktion av kontrollfrekvens genom tredjepartscertifiering*.

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/760/reduktion-av-kontrollfrekvens-genom-tredjeparts-certifiering>

SFS 1998:808. *Miljöbalk*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/

SFS 2006:804. *Livsmedelslag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/livsmedelslag-2006804_sfs-2006-804/

SFS 2017:725. *Kommunallag*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725/

SFS 2011:13. *Miljötillsynsförordningen.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljotillsynsforordning-201113_sfs-2011-13/#top

8. Bilagor

8.1. Bilaga 1 - Intervjufrågor

Intervjufrågor till livsmedelsinspektörer

1. Hur många livsmedelsobjekt har ni?
2. Har ni färdigställt omklassningen?
 - a. Hann ni göra färdigt omklassningen till start 2024?
 - i. Om inte, hur långt hann ni?
3. Kan ni se att timmarna på livsmedel och dricksvatten förändrats?
 - a. Fler/Färre?
4. Fanns det tillgänglig information för att kunna genomföra omklassningen?
 - a. Vägledning, lagstiftning och utbildning från ex Livsmedelsverket
 - b. Vilken information har ni använt er av?
 - c. Vad saknades?
5. Har det blivit lättare eller svårare att placera en verksamhet i en "rättvis" riskklassning jämfört med föregående system?
6. Tror ni att reduktion för god efterlevnad kommer att användas?
 - a. Är riktlinjerna för det tydliga?
7. Vad har varit svårast med omklassningen?

Om planering

1. Hur har TP timmar på livsmedel ändrats?
 - a. Förra och detta årets planering - skiljer sig timmarna för livsmedel?
2. Har ni spelrum för eventuella problem/förändringar?
 - a. Fler timmar än beräknat exempelvis
3. Hur beräknar ni prognosen framåt? Mer eller mindre timmar livsmedelstillsyn jämfört med innan omklassningen?
4. Har ni tagit del av Livsmedelsverkets beräkningar av förändringarna i tillsynstimmar för olika verksamheter?